

Posudek na bakalářskou práci Ondřeje Pavlíka Poutníci a vyprávění. Adaptace chasidské legendy v díle Ivana Olbrachta, Jiřího Mordechaje Langer a Egona Hostovského

V roce 1937 vyšly tři pozoruhodné české prózy, v nichž se objevuje východní židovství a chasidismus jako hlavní téma nebo alespoň jako výrazný motiv: Devět bran Jiřího Mordechaje Langer, Dům bez pána Egona Hostovského a Golet v údolí Ivana Olbrachta. Tato skutečnost inspirovala Ondřeje Pavlíka k bakalářské práci, kde srovnává všechny tři tyto texty.

Autor se však nespokojuje s analýzou próz samotných, ale celou první polovinu své práce věnuje několika exkurzům, které zasazují prozaickou trojici z roku 1937 do širších kontextů kulturních, literárních i naratologických. Nejprve je to žánr chasidské legendy jako specifického narativu, především v podání Martina Bubera, jenž tvoří v různé míře podloží všech zmíněných próz. Stejně jako Walter Koschmal, autor dosud jediné monografie o J. M. Langerovi, přistupuje k Buberovi kriticky, ale zároveň velmi poučeně (typologie různých funkcí chasidské legendy v Buberově podání na s. 12-14).

Následuje exkurz, který sleduje obrazy chasidů a chasidskou povídku v česky psaných židovských periodikách (ročenky a časopisy orientované jak českožidovsky, tak sionisticky). Pavlík připomíná i antologii Vincence Červenky Povídky z ghetta, do výborů Jakuba Markoviče vlastně jedinou knižní publikaci v češtině, která představila jidišové prozaiky (zejména jde o Šolema Alejchema a J. L. Perece), a zmiňuje se o kočovné Löwyho divadelní společnosti ze Lvova, která hrála v Praze v jidiš a okouzila Franze Kafku. Postavu chasida v těchto povídkách výstižně postihuje Ondřej Pavlík takto: „Povahu chasida v jeho literárním časopiseckém obrazu tedy vykresluje komplex atributů zahrnující: intelektuální jednoduchost a z ní vyplývající způsobilost ke kontaktu s božskou entitou bezprostředně, či skrz postavu cadika, s nímž je chasid provázán vzájemně závislostním poutem; radostné vnímání existence (vlastní i Boží) oslavované zpěvem, tancem, modlitbou; rozkoš z vyprávění (jak z pozice vypravěče tak posluchače).“ (s. 19)

Třetí obecná kapitolka je inspirována Benjaminovým esejem o Leskovově vyprávění. Benjamin konstatuje, že moderní svět ztratil schopnost epického vyprávění (jinými slovy to v téže době popisuje i Georg Lukács a další teoretici). Podle Pavlíka může být aktualizace chasidské povídky cestou, jak tuto ztracenou epičnost obnovit.

Následuje koncizní analýza tří uvedených prozaických děl, Langerova, Hostovského a Olbrachtova. Autor práce v ní přináší řadu pozoruhodných postřehů, které obohacují výklad tvorby těchto autorů i vývojovou linii chasidské povídky jako žánru. Připomenu alespoň motiv putování v čase a prostoru v Devíti branách nebo celkovou charakteristiku této knihy. Nejde v ní o reprodukci života chasidů ani o zprostředkování jejich moudrosti, ale v poslední instanci o dialog mezi kulturou západní a východní Evropy, mezi racionalismem a mysticismem. Tomu odpovídá i napůl naivní a napůl ironický styl vyprávění. Podobnou dvoj- nebo vícepólovost – v různých polohách – lze najít také u Hostovského a Olbrachta, byť

v nich vstupují „chasiské příběhy do konkrétního příběhového rámce, aby jej doplňovaly“ (s. 49), zatímco u Langer se vypravěč pohybuje uvnitř světa chasidů.

Bakalářská práce Ondřeje Pavlíka patří k těm, které vedoucímu přináší velkou radost. Autor se výborně orientuje v teoretické, kulturní i literárněhistorické problematice. Má schopnost vnímavého čtení a originální interpretace literárních textů. Jeho práce je stylisticky i jazykově bezchybná. Jako vedoucí navrhuji klasifikovat bakalářskou práci známkou „výborně“.

1. 6.20

Jiří Holý